# DISPUTATIO CHEIRURGICA
## DE
# ULCERIBUS,

*Solennis exercitij gratia in alma Argentoratenſium Univerſitate*

propoſita

*à*

## MELCHIORE SEBIZIO,

MEDICINAE DOCTORE AC PROFESSORE, COMITE PALATINO Cæſareo, & Reipubl. Archiatro:

*Reſpondente*

DANIELE ESPICHIO, ARGENTORATENSI.

*ARGENTORATI,*

Typis EBERHARDI WELPERI,

M. DC. XLVII.

# THESIS I.

V*Lceris vocabulum ex illorum numero eſt, quæ variam & multiplicem ſignificationem habent. Ideóque ſua in ſignificata reſolvendum, ut ſciatur, de quo impræſentiarum nobis ſit ſermo.*

II. *Invenimus autem apud artis noſtræ proceres ſignificatio-nes quinque.*

III. Prima *eſt generaliſſima, qua pro omni morbo accipitur. Extat hæc ſignificatio apud* Hippocratem *l. de fract. eamque* Galenus, *quia abſurda eſſe videtur, Comm.* 3.*l. de fract.* §. 34. *& l. de inæq. intemper. c.* 6. *explicare conatur.*

IV. Secunda *ſpecialior eſt, qua omnem ſolùm continui ſolu-ionem ſonat, in quacunque etiam parte, ſive molli, ſive dura, onſiſtat. Legitur apud eundem* Hippocratem *l. de Vlcer. & ’ulner. capitis, ubi ulcus nunc pro ulcere propriè dicto, nunc pro ulnere, nunc pro fractura, nunc pro contuſione uſurpatur: non-um reliquarum continui ſolutionum nominibus uſu receptis.*

V. Tertia *adhùc eſt ſtrictior. Denotat enim ulceris voca-ulum non omnem in univerſum continui ſolutionem, ſed eam untaxat in ſpecie, quæ partibus mollibus & carnoſis accidit, à uacunque tandem cauſâ traxerit originem, ſive vulnus ſit, ſive lcus ſpecialiter ſumptum. Reperitur apud* Galenum *l.* 3. *&* 4. *eth. med. ubi hæc nomina ſæpè inter ſe confunduntur.*

VI. Quarta *anguſtior eſt tertia, quoniam ulcus interdum m ſolummodò continuì ſolutionem in carnoſa parte innuit, quæ opriè vulnus appellatur: ut ex* Hipp. *l. de Vlceribus & locis aliis, c non ex* Homeri *lib.* δ. *Iliad. patet, quemadmodum* Euſtathius *onet.*

VII. Quinta & *ultima propria eſt & ſpecialiſſima. nobiſ hac in συζητήσει propoſita, quæ eam continui ſolutionem indigita quæ mollibus obtigit partibus à re aliqua erodente, eaque vel ex terna, vel interna. Habetur apud* Galenum *l. de conſtit. ar cap.6.*

VIII. *Græci hunc affectum ἕλκ@ vocant: videturque n men latinum à græco deductum eſſe. Quæ cauſa eſt, quòd non nulli non ulcus, ſed Hulcus dicant, retinendo aſpirationem voc græcæ: quam Etymologici à verbo ἕλκειν, ἢ ἑλκύειν, quod eſt trah re, derivant, quoniam pars ulcerata quaſi in partes contrarias at oppoſitas diſtracta putatur.*

IX. *Libet autem de externarum tantùm partium ulce nunc verba facere, ejuſque,* definitionem, ſubjectum, differen tias, cauſas, ſigna, *tùm* diagnoſtica, *tùm* prognoſtica, & gen ralem curandi rationem *breviter explicare.*

X. *DEFINITIONEM quod attinet, eſt VLCVS contin ſolutio in parte carnoſa, à re aliqua erodente facta.*

XI. *Continui eſſe ſolutionem, omnes artis Dictatores conc dunt, & id ipſum quoque ſenſus docet.*

XII. *Intelligimus autem per partem carnoſam non muſc loſam ſolùm, ſed etiam glanduloſam, parenchymaticam, & illan quæ ἀνώνυμ@ eſt, ac cuique parti peculiaris. Tot enim carnis g nera apud* Galenum *deprehendimus.*

XIII. *Per rem erodentem diſtinguitur ulcus à vulnere, qu à re ſecante, pungente, rumpente* & *contundente infligi ſolet.*

XIV. *Conveniunt quidem vulnus & ulcus primùm in g nere, quia utrumq; ſpecies eſt continui ſolutionis. Deinde in ſu iecto, quoniam utriuſque ſubjectum pars eſt mollis, interna parit atque externa. Differunt autem penes cauſam efficientem, u modò dictum. Differunt & in eo, quia in ulcere non ſolùm fac eſt continui, ſive unitatis ſolutio, ſed etiam aliquid de parte ulc rata amiſſum eſt, ſi non caro, ſaltem cuticula & cutis, uti in ſimp ci planoque exteriorum partium ulcere contingere videmus. vulnere verò perpetuò quidem continuum ſoluitur, ſed non ſemp*

*pa*

*pars vulnerata minuitur, neq; portio aliqua ſubſtantiæ illius amittitur. Ratio eſt: quoniam illud fit erodendo. Vbi autem eroſio & exeſio, ibi & ſubſtantiæ alicujus deperditio. Hoc ſecando, pungendo, rumpendo, aut contundendo infertur.*

XV. *Sed quæſtio hîc oritur, rectène* Fernelius, Paræus, *& eorum aſſeclæ ulcus definiant fœdam impuramque continui ſolutionem? Reſpondemus, definitionem latiorem eſſe ſuo definito. Nam & vulnus talis eſſe continui ſolutio poteſt.*

XVI. *At replicat* Fernelius, *vulnus fœdum eſſe ſanguine: ulcus ſanie, pure, ſorde, ac quavis alia corruptione. Regerimus, etiam vulnus hiſce excrementis fœdari poſſe. Probamus hoc exemplo vulnerum articulis, & ſclopetis, tormentis bellicis, aliĳſque rebus contundentibus partibus aliĳs impactorum, in quibus ſanè fœditas progreſſu temporis magna, non ob ſanguinem modò, verùm etiam ob ſaniem, pus, ſordeſque cernitur. Eadem obſervatur quoque in vulneribus ab animalibus venenatis ictu vel morſu illatis.*

XVII. *Dices, ſic fœdatum vulnus non ampliùs vulnus eſſe, ſed in ulcus tranſiiſſe. Reſpondemus, manere vulnus, quia ab eroſione minimè ortum. Largimur quidem, conſecutionem quandam fieri morborum: ſed quòd vulnus in ulcus degeneret, ſuamq; naturam & formam prorsùs exuat, negamus. Alia quippe cauſa vulnus, alia ulcus generat. Inflammatorium tumorem, v. g. ſequitur abſceſſus, quando materia illius in pus verſa eſt: quoniam abſceſſus nil eſt aliud, quàm ejuſcemodi tumor, in quo pus eſt collectum. Abſceſſum autem ulcus conſequitur: quia abſceſſus tandem ob puris acrimoniam rumpitur, remanetque ulcus cavum. Verùm alia cauſa inflammationis eſt, alia abſceſſus, alia ulceris, quod & hîc erodendo introductum. At ſi dicas, vulnus ſanioſum, purulentum, aut ſordidum in ulcus migrâſſe, diverſas cauſas oſtendere non potes, ſed unica vulneris manet, ſive ſecans, ſive pungens, ſive rumpens, ſive contundens illa fuerit.*

XVIII. *Et cur quæſo ſola vulnera ſanguine fœdari creduntur, cùm eodem etiam fœdari ulcera, tùm alia, tùm maximè can-*

*croſa quotidiè videamus*: *&* αἱμοῤῥαγίαν *quoque* Hippocrates *aphor.* 21. *ſect.* 7. *in ulceribus quandoque fieri atteſtetur?*

XIX. *Tradit idem* Fernelius, *& cum eo quidam alij, etiam hoc vulneris atque ulceris diſcrimen: quòd vulnus extrinſecus accipiatur: ulcus nonnunquam extrinſecus quoque obtingat: at ſæpiùs ex interiori vitio generetur. Proinde concludit, omnem efficientem vulneris cauſam eſſe evidentem & externam: ulceris plerumque interiorem.*

XX. *Rectè* Fernelius *ſentit, quòd ulcera* ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ *à cauſa interna prodire, aliquando tamen & ab exteriore ſuam habere originem aſſeveret. Perperàm verò ſtatuere videtur, quod omne vulnus ab externa ſolùm cauſa ortum ducat. An non ruptura ſpecies eſt vulneris? Atqui ruptura ſæpè ab interna cauſa oritur: v. g. à tuſſi ferina, vociferatione enormi, cohibitione ſpiritus valida, diſtenſione partium inſigni, difficili laborioſoq; partu, motu corporis violento, maximè qui luctando, ſaltando, currendo, geſtando, trahendo, &c. peragitur. Experimur enim, tuſſi, vociferatione, & cohibitione ſpiritus vaſa quandoq; pulmonum rumpi: ob diſtenſionem dilacerari proceſſus peritonæi, & hernias excitari: ventris nimio parturientium enixu uterum diſſolui, & propter fœtus vel magnitudinem, vel pluralitatem, vel genitalium anguſtiam cervicem uteri, ſphincteremque veſicæ, quæ illi contigua, dilacerari: deniq; propter fæcum craſſitiem atque duritiem fiſſuras quandoq; in inteſtino recto & ano fieri. Obſervavimus nos ante plures annos in puerulo quodam, adhùc in cunis jacente, & pauculos ſolùm dies nato, diſrupta inteſtina, aluique excrementa in cavitatem abdominis effuſa. Cùm mirum in modum ſe torſiſſet, & noctu atque in terdiu fletibus & vagitibus compleviſſet omnia, poſt obitum illius petitum fuit, ut corpuſculum aperiretur. Eo aperto, inventa fuit pellicula, intus inteſtino recto, paulò ſupra anum, adnata, quæ exitum fæcum impediebat. Ideoq; fæcib. & flatibus auctis, accidit, ut copia eorum delicata inteſtinulorum ſubſtantia fuerit ſupra modum diſtenta, tandemque planè diſrupta.*

XXI. *Pergamus ad Vlceris* SVBIECTVM, *quod diximus*

*eſſe*

*eſſe partem mollem, muſculoſam, glanduloſam, parenchymaticam, membranoſam, tendinoſam, ligamentoſam &c. ſimilarem & diſſimilarem, internam atque externam. Nam & interiora membra exulcerari poſſe, in pulmonibus, renibus, inteſtinis, veſica, utero, interiori penis canali &c. frequenter admodùm experimur.*

XXII. *DIFFERENTIAE ulceris ſunt variæ & multiplices, velut ex plurimis* Galeni *ſcriptis patet: præcipuè vero ex lib. 3. & 4. meth. med. lib. 1. 2. 4. & 5. de compoſ. med. κατὰ γένη. Multæ quoque ex* Hippocratis *libro de Vlceribus:* Avicennæ *l. 4. can. Fen. 4. tract. 3. c. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. & 12.* Aëtij *tetr. 4. ſerm. 2. c.* 10. 11. *15.* 17. 33. 36. 37. 40. 48. 49. 53. *&* 55. Pauli *l. 3. c. 36.* 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 46. 48. *&* 49. Oribaſij *l. 7. ſynopſ. c. 1. 2. 4. 5. 11. &* Plinij *l.* 26. *c. 14. colliguntur: omnes vel à figura, vel à quantitate, vel à forma, vel à parte affecta, vel à ſitu, vel à duratione, vel à ſimilitudine, quam cum rebus habent externis, vel à more, vel ab affectibus, cum quib. eſt complicatum, vel ab ægris, qui eo laborârunt, vel ab artifice, qui primus illud peritè curavit, vel à facilitate & difficultate curandi, vel ab effectis, vel à modo generationis petitæ.*

XXIII. *Ratione* figuræ *ulcera ſunt recta, obliqua, rotunda, angularia, retorta, aut hami in modum vnca.*

XXIV. *Ratione* quantitatis *longa & brevia, profunda & ſuperficiaria, lata & anguſta. Breviter, magna, parva, mediocria.*

XXV. *Ratione* formæ *uniformia, ſive æqualia, in quibus caro in omnibus affecti loci partibus æqualiter eſt exeſa, & inæqualia, in quib. major carnis portio hîc, minor illic eſt eroſa. Ad hanc differentiam referri poſſunt etiam ulcera cava & plana, in quib. aut cuticula unà cum cute eſt ablata, aut ſola cuticula abraſa, ut in inter trigine videre licet.*

XXVI. *Ratione* partis affectæ *interna, v. g. pulmonum, renum, hepatis, ventriculi &c. & externa, utpote capitis, colli, thoracis, abdominis & artuum.*

XXVII. *Ratione* ſitus *antica & poſtica, ſumma & ima,*

*dextra*

*dextra & ſiniſtra. Quodſi muſculum obſideant, alia caput eju[s]
alia ventrem, alia caudam occupant.*

XXVIII. *Ratione* durationis, *recentia & vetuſta, brev[ia]
& longæ durationis.*

XXIX. *Ratione* ſimilitudinis, *quam habent cum re exter[na], cancroſa, quæ cancrum imitantur, turgidis venis in ambitu poſitis, & carne media in tumorem elevata, & fiſtuloſa, quæ ta[lia] forſan ob longam anguſtamq; cavitatem, qualis in fiſtulis viſ[un]tur, dicuntur.*

XXX. *Ratione* ἤθους, *ſive* moris, εὐήθη, *benigna, & malign[a] quæ κακοήθη, vocantur: cujusmodi inprimis ſunt ulcera lue Vene[]rea & elephantiaſi laborantium.*

XXXI. *Ratione* affectuum, *cum quib. complicantur, com[]poſita, quib. opponuntur ſimplicia, quæ cum nullo alio affectu ſun[t] conjuncta. Complicantur autem cum ulceribus morbi, cauſ[æ] & ſymptomata.* Morbi *ſunt intemperies, ſimplices & compoſi[]tæ, calidæ, frigidæ, humidæ & ſiccæ: tumores item p. n. ut inflam[]mationes, eryſipelata, oedemata, ſcirrhi, varices, caro laxa fungoſa & ſpongioſa: corruptiones oßium ulcerib. ſubjectorum. Hinc exurgunt ulcera dyſcrata, phlegmonoſa, eryſipelatoſa, oede[]matoſa, ſcirrhoſa, varicoſa, calloſa, gangrænoſa, carne luxuran[]tia, quæ excreſcentia à quibusdam nominantur.* Cauſæ *ſunt acre[s] mordaceſque humores, qui vel in parte ulcerata ſunt congeſti, ve[l] aliunde ad illam ablegati: quorum nomine ulcera vocantur κακό[]χυμα & κατάρροικά, fluxione vexata.* Symptomata *ſunt pru[]ritus, dolor, color, & quæ ex illis emanant, excrementa. Und[e] pruriginoſa, doloroſa, livida, nigra, rubra, ſanioſa, purulenta ſordida, virulenta, & ſi putredo adſit, ac ex illa vermes ſint ena[]ti, putrida verminoſaque nuncupantur. Hùc referuntur & ul[]cera articulorum, à quibus meliceria, ſive ſanies & ichor albicans ſeroſusque emanat, quem noſtrates* das Glidtwaſſer *appellant.*

XXXII. *Ratione* ægrotantium, *qui illis præ cæteris fue[]runt conflictati, Telephia, à Rege Myſiæ Telepho. Ratione* ver[o] artificum, *Chironia, quæ ita comparata, ut peritum Cheirurgum*

*poſtu[lent]*

*poſtulent, qualis* Chiron Centaurus, Achillis *Præceptor, fuiſſe perhibetur. Verùm haſce differentias* Galenus *comm. 6. aphor. 45.* περιεργοτέρας, *curioſas, & l. de tumor. p. n. c. 13.* περιττὰς, *ſupervacuas appellat: arbitraturque, ſatius eſſe, ſi* κακοήθη *nominentur.*

XXXIII. *Ratione* curationis δυσίατα, *ſive* δυσθεράπευτα, *ægrè curabilia*, δυσεπούλωτα, *quæ difficulter ad cicatricem perducuntur,* καὶ ἀνήκεστα, *incurabilia.*

XXXIV. *Ratione* effectorum νομώδη, *depaſcentia,* καὶ φαγεδαινικὰ, *exedentia. Vocantur aliâs* ἑρπηστικὰ, *ſerpentia, & ambulatoria, quia evagantur, & vicinas partes aggrediuntur, eaſque corrodunt.*

XXXV. *Ratione* modi generationis πρωτογενῆ, *primogenita, quæ citra prægreſſum morbum à re erodente, externa, aut interna profecta: &* ὑστερογενῆ, *quæ morbum aliquem conſecuta, v. g. tumorem, abſceſſum, tuberculum, puſtulam, & quæ facta* κριτικῶς, *Natura morbificam cauſam ad exteriora pellente, quorũ exempla apud* Hippocratem *in libris Epidem. reperiuntur plurima.*

XXXVI. *Habent autem* νομαὶ, *ut hoc clarioris doctrinæ gratia addamus, nomen ſuum à verbo* νέμεσθαι, *quod paſcere ſignificat: propterea quòd paſcendo pergere ſoleant à parte ægra ad eas, quæ ſanæ ſunt: teſte* Galeno *l. 5. meth. med. c. 4. Suntque ulcera putrida, ſerpentia ad partes vicinas, quas unà cum primùm vitiata corrumpunt:* δυσθεράπευτα *ob putredinem: hocque nomine validiſsimis egentia medicamentis, etiam cauteriis: quemadmodum* Galenus *l. 9. ſimpl. c. de terra Samia, l. 6. de compoſ. med.* κατὰ γένη *c. 1. & l. 5. ejusdem oper. c. 14. docet.*

XXXVII. Φαγέδαινα *aliâs canina eſt ciborum appetentia, qua ægri multum quidem copioſumque cibum aſſumunt, ſed illum retinere nequeunt. Ideoque per vomitum illum rursùs eiiciunt: ut habet* Author *definit. medicinalium, &* Galenus *Comm. 3. in l. 6. epid. §. 37. Hîc autem, ut ex variis* Galeni *locis colligimus, nimirùm ex l. de tumor. p. n. c. 13. Comm. 3. in l. 6. epid. §. 37. l. 3. de Sympt. cauſ. c. 1. Comm. 5. aphor. 22. Comm. 6. aphor. 45. l. de cauſ. morb. c. 5. & l. 2. de criſib. c. 12. ulcus ſignificat, cui tu-*

*mor circumpoſitus, diuturnum,* δυσεπούλωτον, *malignum, ſubje-ctam carnem depaſcens, vicina quoque loca invadens, ex influxu vitioſorum humorum natum, cui mala partis affectæ diſpoſitio aut ſubditi oſsis corruptela adjuncta.*

XXXVIII. Ex hiſce ulcerum differentijs *quædam Chei-rurgo utiles ſunt ad curationem rectè inſtituendam, quædam non.*

XXXIX. Utiles ſunt; *quæ ſuppeditatæ à figura, quantita-te, forma externa, parte affecta, ejuſque ſitu, à more, ab affecti-bus, qui cum ulcere connexi ſunt, & ab effectis.* Inutiles, *quæ ſubminiſtratæ à tempore, ſimilitudine, primo laborante, primoque medendi artifice.*

XL. *Etenim, antiquum ulcus non aliam curam poſtulat quàm recens, quà ulcus eſt, & quà eandem proportionem habet. Quodſi, ut in inveteratis fieri ſolet ulceribus, ſordes, putredo, ver-mes, gangræna, prava partis ulceratæ* διάθεσις *adſit, tùm non diu-turnitas, ſed affectus cum ulcere ſociati curantur.*

XLI. *Eodem modo nil curæ confert ulceris, ſi ſciamus,* Te-lephum *laborâſſe ulcere maligno, aut* Chironem *ulcera* κακοήθη *καὶ* δυσίατα *ſcitè & peritè curâſſe.*

XLII. *Nihil denique prodeſt Cheirurgo, ſi maximè nove-rit, ulcus cancro, fiſtulæ, aliive rei externæ ſimile eſſe.*

XLIII. *Conducit autem illi ſummoperè* notitia *primùm* figuræ: *quia orbicularia ulcera ſcit haud facilè coaleſcere, quo-niam angulis carent, quib. committi poſsint, & quia partes ul-ceris longè à ſe invicem diſtant. Deinde* quantitatis, *quo-niam magna ulcera validiora requirunt remedia quàm parva. Tertiò* partis affectæ. *Internis quippe partibus non omnia illa adhibere licet, quæ externis ſunt proficua. Eſt præterea diverſarum partium diverſum temperamentum, ſtructura di-verſa, & diverſa accidentia alia, quæ variare curam ſolent. Quo nomine* Galenus *ſæpiſsimè in methodo medendi graviter in Em-piricos & Methodicos invehitur, quòd nulla habita ratione di-verſitatis partium uno Calopodio omnes calceârint. Quartò* affe-ctuum ulceri adjunctorum. *Quidam enim illorum vehe-*

*menter*

*menter urgent, ut neceſſariò illis ſit occurrendum, legitima cura aliquandiu ſuſpenſa. Nonnulli cauſæ ſunt ulceris, quæ quamdiu perſeverant, ulcus curari nequit. Aliqui ulcus fovent & ſuſtentant, adeò ut niſi fomes ſubmoveatur, ſanatio ſperari non poſſit. Quidam denique ita comparati ſunt, ut illius habeant rationem,* ὧ ὀυκ ἄνευ, *ſine quo non: quemadmodum* Galenus *l. 3. meth. med. c. 9. pulcherrimè docet, & quo ordine procedendum ſit in curatione, cùm plures affectus cum ulcere complicati ſunt, oſtendit.*

XLIV. *CAVSAE ulcerum ſunt duplices: externæ, & internæ.*

XLV. Externæ *ſunt ea omnia, quæ vim urendi corrodendique obtinent. Hujus generis ſunt ignis, & ignita omnia, ſive ſint metalla, ſive ligna, ſive lapides, ſive res aliæ. Adhæc medicamenta* πυρωτικὰ *nominata: ut ſunt, quæ veſicas & ruborem excitare, excreſcentias carnis abſumere, cruſtas inducere, & urendo partium auferre ſubſtantiam valent,* φοινίσσοντα, καθαιρετικὰ, ἐσχαρωτικὰ καὶ καυστικὰ *appellata. Exempla ſunt Ranunculus, Flammula, Capſicum, ſive Piper Indicum, Pyrethrum, Thapſia, Allium, Raphanus ruſticanus, ſive marinus, Euphorbium, ſemina Erucæ & Sinapi, Tithymalorum & Eſularum genera, Arſenicum, Auripigmentum, Mercurius ſublimatus & præcipitatus, Calx viva, Miſy, Chalcitis, Vitriolum, Alumen, & AEs uſtum, Cinis ficulneus, Cinis fraxini, Cinis fæcum vini uſtarum, Liquor tartari, quod oleum vulgò Tartari vocatur, liquata Metalla, fervens Aqua, Vinum, Cerevißia, Acetum, Oleum, quivis alius liquor fervefactus, Cantharides &c.*

XLVI. *Ad externas quoque cauſas refertur frigus hyemale, quod* χίμεθλα, *vel, ut alii ſcribunt,* χείμεθλα, *perniones, excitare ſolet,* ἀπὸ τοῦ χειμῶνος, *quoniam hyeme maximè proveniunt. Sunt verò perniones aliquando exulcerati: interdum verò tantùm cum tumore, rubore & pruritu in manuum præcipuè pedumque digitis & calcaneis conſpicui. Manus enim & pedes externo frigori patent, ſuntque & ratione ſtructuræ, & ſitus cauſa frigidi, quoniam longiùs à fonte caloris abſunt. Ideoque à frigore magis afficiuntur, quàm partes aliæ. Quia verò ob tendinoſam, nervoſam &*

*membranoſam ſubſtantiam exquiſitè ſentiunt, propterea à frigore affecti vehementer dolent. Dolor poſteà facit, ut ſanguis affluat. Frigus verò cutem denſando, & poros ejus conſtringendo prohibet, quò minùs perſpiratio & difflatio fieri libera poßit. Attractus igitur, retentusq; & minimè ventilatus humor vitiatur, primóq; χείμεθλον parit, quod tamen progreſſu temporis exulceratur, cùm ſcil. corruptus ſanguis acrimoniam acquiſivit. Dicere quoque licet, externum frigus dictarum partium calorem, qui per ſe debilis eſt, debilitare magis. Debilitatem caloris ſequi vitium privatæ concoctionis. Ex hoc ſuccreſcere humores corruptos, qui ob cutem à frigore denſatam detenti, neq; ventilati, vim acrem & erodentem nanciſcuntur.*

XLVII. Internæ cauſæ *ſunt vel humores, vel vapores.*

XLVIII. Humores *ſunt varij, ſed omnes acrimonia, mordacitate, & erodendi facultate præditi. Hujus generis ſunt bilis porracea & æruginoſa, bilis atra, pituita ſalſa, ſerum & urina præcalida & ſalſedine abundans. Pus item acre & mordax. Lac in mammillis mulierum vitiatum. Tale enim ſæpiſſimè glandulosa mammarum corpora exulcerare conſuevit. Semen virulentia gallica infectum, quod in lue Venerea οὐρήθραν ita excoriat, ut cùm mictionis tempus adeſt, urina non ſine atrociſſimo dolore reddatur.*

XLIX. *Quemadmodum verò humores iſti conſiſtentia alijſque qualitatibus inter ſe differunt, ſic quoque diverſa ulcera procreare ſolent.*

L. *Tenues enim efficiunt ulcera purulenta. Craßi ſordida. Valdè calidi, acres & mordaces νομώδη, depaſcentia, & ambulantia. Calidi, tenues & bilioſi, cutim ſolùm corrodunt, ut fieri videmus in herpete. Calidi, craßi, retorridi, & ſuperaſſati, non cutem ſolùm, ſed etiam carnem corrodunt ſubjectam, ut in Φαγεδαίνα obſervare licet. Atrabilarij cancroſa gignunt ulcera. Salſi pruriginoſa, & ſic deinceps.*

LI. *Hi humores & proximæ, & remotæ ulcerū cauſæ eſſe poſſunt. Proximæ, qui parti ulceratæ inhærent. Remotæ & mediatæ, qui conſiſtunt alibi.*

KII. Ge

LII. *Generantur verò vel in ipſa parte ulcerata, à prava aliqua illius* διαθέσει, *qui generationis modus* ἀθροισμὸς καὶ σύγκρισις, *congeſtio à Medicis appellatur: vel extra illam; ſed cùm parti mandanti copia graves, aut qualitate moleſti eſſe cœperint, expelluntur, & ad aliam, quæ vel calet, vel dolet, vel natura, aut caſu aliquo debilis eſt, ablegantur: quæ generandi ratio* ῥευματισμὸς, *fluxio nuncupatur.*

LIII. *Proveniunt autem vel à prava victus ratione, v.g. à cibis corruptis, putridis, ſemiputridis, aut facilè putreſcentibus, quales ſunt fructus horæi & autumnales: calidis item, acribus & mordacibus, ut ſunt Cepæ, Porrum, Allium, Sinapi, Eruca, Naſturtium, Raphanus eſculentus & marinus: adhæc & à ferculis ſale & aromatibus immodicè conditis: vinis denique generoſis & potentibus, naturalibus pariter & factitiis. Vel à viſcerum intemperie, obſtructione, impuritate, tumore, hepatis maximè & lienis. Qualem enim* κακοχυμίαν *procreant, talem poſteà in alias partes eructant.*

LIV. *Cæterùm, ſicut humores ulcera producentes acres quidem ſunt & corrodentes, ſed vel* εὐήθεις, *vel* κακοήθεις, *hoc eſt, boni malive moris: ita &* Vapores *atque* Halitus mordaces, *ijq; aut boni, aut mali moris, qui maligni dicuntur, ulcera inducere queunt.*

LV. *Quod autē ejuſmodi vapores vi exulcerandi polleant, primùm pruritus oſtendit, qui ab ejuſmodi vaporibus originē traxit. Hunc enim ſæpè exulceratio ſequi conſuevit. Deinde quidam morbi contagioſi, qui non tantùm intervenientibus humoribus, ſed etiam intercedentibus halitibus & vaporibus introducuntur: cujuſmodi ſunt phthiſis, ſcabies, quædam dyſenteria, Lues Venerea, Lepra, ſive Elephantiaſis. Ex corporibus namq; infectis emanāt ejuſmodi halitus, quos* ἀποῤῥοίας καὶ νοσερὰς ἀποκρίσεις Hippocrates *nominat, qui morbos ſpecie ſimiles in alijs ſubjectis excitant, & illos quidem cum ulceribus conjunctos.*

LVI. Priuſquam hinc abeamus, *& ad ſigna diagnoſtica atque prognoſtica tranſeamus, placet quorundam ulcerum cauſas*

 *propo-*

*proponere in ſpecie. Omnium quidem in genere cauſa eſt una: nempè res erodens: eaque vel externa, vel interna; &, ſi interna, vel humor, vel vapor: in ſpecie verò varia & multiplex.*

LVII. *Etenim* ulceris dolorifici cauſa *interna* (*de externis enim, utpote de frigore, rebusque acribus, quæ ulceribus admoventur, jam non ſumus ſolliciti*) *ſunt intemperies, & omnium maximè calida, inflammatio, eryſipelas, & humoris corrodentis, carnemque ſubjectam & circumjecta labra exedentis acrimonia, & mordacitas.*

LVIII. Ulceris verminoſi cauſa *eſt materia putrida, præcipuè phlegmatica, quæ ſuccrevit in eo, vel quia ulcus eſt neglectum, h. e. minimè deterſum & mundificatum: vel quia apertum & liberum exitum non habuit, ut contingere ſolet in ulceribus aurium, narium, ani, uteri, ſinuoſis denique cuniculoſisque ferè omnibus: vel quia putredo affectam partem occupavit, idque propterea, quoniam humores ſupervacui ad eam in copia affluxerunt.*

LIX. Ulceris cum ὑπερσαρκώσει, *excreſcentia carnis, cauſa eſt luxurians humiditas, quæ à Cheirurgo non ſatis exiccata, aut evacuata eſt. Vnde in cura poſtmodùm validè ſiccantibus & cathæreticis opus.*

LX. Ulcus κακοηθὲς *illud à* Galeno *l. 4. meth. med. cap. 5. vocatur, quod omnibus ritè decenterq; factis tamen non ſanatur. Propterea à Medicis Latinis malignum, contumax & rebelle appellatur. Eſt inſuper, ait idem, diuturnum, ſi tantùm ut ulcus eſt, tractetur. Cauſa eſt multiplex. I. influxus humorum acrium, aut copia ſolùm peccantium. Hac ratione fiunt ulcera* δυσεπούλωτα, *quæ ægrè ad cicatricem perducuntur. II. ulceratæ partis intemperies: quæ cauſa ulcera in ſpecie* κακοήθη appellata *gignit: authore* Galeno *l. 1. de compoſ. med.* κατὰ γένη. *c. 18. & l. 4. ejuſdem operis cap. 1. & 13. III. Concurſus utriusq; cauſæ, influxus vitioſi ſanguinis &* δυσκρασία *partis ulceratæ: teſte eodem l. 4. de compoſ. med.* κατ. γένη. *c. 5. dicunturque ulcera ſupra modum maligna. IV. Influxus humoris valdè vitioſi, &* δυσκρασία *affectæ partis*

*habi-*

*habitualis: quæ cauſæ* νομὰς, *ulcera vicinas partes depaſcentia pariunt: ſic docente* Galeno *l. 6. de compoſ. med. c.* 1.

LXI. Ulcera φαγεδαινικὰ *refert* Galenus *ad affectus atrabilarios, l. 2. de criſ. c. 12. Ad ſoboles fluxionum, l. de cauſ. morb. c. 5. Ad ulcera* κακοήθη, *l. 3. de tum. p. n. c. 13. Ad ea, quæ dependent vel ab influxu noxiorum humorum, vel à prava diſpoſitione in membro longo tempore cõtracta, vel à ſubditi oſſis corruptione: quo nomine diuturna, &* δυσεπούλωτα *dicuntur, Comm. 6. aphor. 45. Ad corrodentia & vicinam carnem depaſcentia, lib. 6. de compoſ. med. κ. γένη c. 1. Comm. 5. aphor. 22. & Comm. 3. in l. 6. epid. §. 37. Ad ea, qua ex ulcere & circumjecto tumore ſunt compoſita: l. de tum. p. n. c. 13. Denique ad illa quoque, quæ à* κακοχυμίᾳ *proficiſcuntur, cujus cauſa fuit pravorum ciborum eſus. Hujus rei præclarum apud* Galenum *exemplum extat l. de bon. & vit. ſucc. c. 1. Nihil enim abſurdi eſt, ſi maximè dicatur, unum aliquod ulcus &* κακοηθὲς, *&* δυσεπούλωτον, *&* δυσίατον, *&* κακόχυμον, *&* καταρροϊκὸν, *&* ὀγκῶδες, *&* χρονίζον, *&* σηπεδονῶδες, *&* ἀναβιβρώσκον, ἢ διαβιβρώσκον *eſſe. Nam de cancroſis ulceribus hæc omnia prædicari poſſe, extra controverſiam eſt.*

LXII. *Notandum enim,* Galenum *de ulceribus phagedænicis nunc in lata ſignificatione, & ex veterum ſententia loqui, nunc in ſtricta, & ex mente propria. Inquit enim Comm. 6. aphor. 45. antiquos ea omnia ulcera* φαγεδαίνας *nuncupâſſe, quæ longo tempore perſeverant, quæ ad cicatricem non perducuntur, aut ſi perducta ſint, clauſa tamen & cicatrice obducta minimè manent, quæ majora ſemper deterioraque fiunt: & vel propter* ἐπιῤῥοὴν, *influxum vitioſorum humorum, vel propter malam* διάθεσιν *in membro longo tempore ex humoribus influentibus contractam, vel ob os ulceri vicinum corruptum difficulter ſanantur. Quoſdam verò poſteriores ea diſtinxiſſe, propriamq; ſingulis indidiſſe appellationem, & quædam* χειρώνια, *quædam* τηλέφεια, *quædam* φαγεδαίνας *nominâſſe, aliasq;* περιεργοτέρας προσηγορίας, *adhuc magis curioſas attuliſſe, nomenclaturas. Se autem illa ulcera, quæ ſummam duntaxat cutem occupant,* ἕρπητας, *repentia: ea verò, quæ*

*ſubje-*

*ſubjectam carnem corrumpunt, φαγεδαίνας, ἀπὸ τοῦ φάγειν, exe-dentia, nuncupare.*

LXIII. *Propriè igitur & ſpecialiter de φαγεδαίνᾳ loquendo ulcus eſt tumidum, profundum, malignum, vicinas partes erodens. Illi namque tumor conjunctus eſt, qui ulceris labra circumſtat, eoq; potiſsimùm à Noma differt, quæ tumoris eſt expers. Quatenùs autem eſt ulcus profundum, & ſuppoſitam carnem quoq; depopu-latur, catenùs ab herpete diſtinguitur, qui ſolius cutis eſt exulce-ratio. Oritur ab humore bilioſo. & ad melancholicum vergente non valdè tamen craſſo, qualis eſt cancroſorum: nec tam tenui quàm eryſipelatum atque herpetum. Humor iſte copia ſua ulceri oras implet, & in tumorem attollit: malignitate verò & acrimo-nia vicinas partes erodit.*

LXIV. Noma, νομὴ, *ulcus eſt putredinoſum, quod vicinas partes ſerpendo depaſcitur. Serpit enim etiam ad ſanas: eſtque ex albo ulcerum ægrè ſanabilium: & putredinem acquirit, vel diu-turnitate temporis, vel ſtatim à principio: quale illud eſt, quod à venenatis factum animalibus. Ideoq; validiſsimis opus habet medicamentis: quemadmodum θ. 36. dictum.*

LXV. *Quæ cauſæ ſint* ulcerum diuturnorum, ægrè cu-rabilium, *imò planè* ἀθεραπεύτων, *quæ item* tumidorum, cum oſſis corruptione *conjunctorum*, cavorum & profundorum *ex θ præcipuè 60. conſtare poteſt, ut opus non ſit, cauſas illas denuo hîc repetere.*

LXVI. *Sequuntur SIGNA DIAGNOSTICA, quo-rum narratio videri poſſet ſupervacanea. Externa ſiquidem ulcera, ſive ſint rotunda, ſive recta, ſive obliqua, ſive longa, ſive brevia, ſive lata, ſive anguſta, ſive ſuperficiaria, ſive profunda, ſi-ve æqualia, ſive inæqualia, ſive antica, poſtica, ſumma, aut ima, ſive recentia, ſive vetuſta, ſive dolorifica, ſive pruriginoſa, ſive ſordida, ſive verminoſa, ſive ſanioſa, ſive putida, ſive putrida, ſi-ve dura & calloſa, ſive cum ὑπερσαρκώσει copulata, etiam plebeis & idiotis nota ſunt, quoniam vel viſu, vel olfactu, vel tactu de-prehenduntur.*

LXVII. *Nos*

LXVII. *Nos hæc quidem ulcera etiam artis Medicæ imperitis cognita eſſe concedimus: ſed inficiamur, reliquas eorum differentias, tùm externorum, tùm internorum ulcerum, ijs eſſe perſpectas. Ignorant enim, quæ ulcera ſint* κακοήθη, *quæ* δύσκρατα, *quæ* κακόχυμα, *quæ fluxione tentata, quæ* δυσεπούλωτα, *& cur talia? Ideoq; de iſtorum ulcerum* διαγνώσει *aliquid nobis in medium proferendum.*

LXVIII. Ulceris *ergò* fluxione vexati diagnoſtica ſigna *ſunt, I. Vlceris diuturnitas. Omnibus enim ritè peractis, tamen non curantur: quoniam foventem cauſam habent. II. Tumor labiorum, & partium circumjacentium. Humore enim influente implentur. III. Excrementorum ex ulcere manantium copia, & major quidem, quam pro ulceris magnitudine. IV. Vlceris ampliatio, ſive dilatatio. Majus autem fit, propter humorem affluentem, qui vicinas quoque partes erodit. V. Dolor, qui utplurimùm ob accurrentis humoris acrimoniam, præſertim in partibus nervoſis, membranoſis, & tendinoſis percipitur. VI. Phlegmone, quæ dolorem ſequitur.*

LXIX. *Qualis autem* κακοχυμία, *h.e. quæ humoris vitioſi ſpecies affluat, ex ulceris colore, excretis, & doloris natura, itemque ex ægri temperamento, & præcedenti victus ratione cognoſcitur.*

LXX. Ulceris calidi ſigna *ſunt, I. Rubedo ulceratæ partis intenſior, quàm pro naturali habitu. II. Dolor. III. Perceptio caloris ad tactum, tùm tangentis, tùm ipſiusmet laborantis. IV. Iuvamen à frigidis: vexamen â calidis: quia hæc intemperiem augent: illa obtundunt.*

LXXI. Ulceris frigidi ſigna *dictis ſunt contraria. Nam pars læſa albicat, vel pallet: laborans ſentit frigus: id quoque tactu animadvertit Cheirurgus, & quivis alius: grata ſunt calida: moleſta frigida.*

LXXII. Ulceris ſicci ſigna *ſunt, I. Partis ſqualor & ſiccitas, & quaſi quadam rugoſitas. II. Excrementorum paucitas. III. Prægreſſus exiccantium uſus. IV. Aſperitas quædam*

*dam & durities ulcerati membri. Hi enim ſiccitatis ſun effectus.*

LXXIII. Ulceris humidi ſigna *ſunt, I. Partis læſæ laxitas & mollities. II. Excrementorum inde exeuntium copi III. Excreſcentia carnis, ſed mollis, fungoſæ & ſpongioſ IV. Antecedens humectantium rerum uſus: v. g. medicamentorum, aquæ calidæ, balneorum, aëris humidioris, qualis eſſe ſolet in locis ſubterraneis.*

LXXIV. Ulceris fiſtuloſi ſigna *ſunt, I. Sinus, ſive cavitas, inſtar fiſtulæ, à qua etiam nomen ſuum accepit. Affluxu enim erodentium humorum cavitatem conſolidari minimè ſinit. II. Sinus admodùm profundus. III. Ejuſdem anguſtia IV. Labiorum ulceris durities calloſa.*

LXXV. Ulceris putridi *ſunt, I. Cadaveroſus fœtor II. Fœditas excretorum. III. Livor partis. IV. Ejuſdem humiditas, laxitas & mollities.*

LXXVI. Ulceris cancroſi *ſunt, I. Labiorum durities & inverſio. II. Vicinarum partium depaſtio. III. Fœtor intolerabilis. IV. Venarum in ambitu, chelas cancrorum repræſentantium, tumor. Sunt enim craſſo nigroque ſanguine refertæ. V. Sanguinis non raro profuſio, cùm ſcil. venæ ejus exeduntur. VI. Saniei colore variæ, lividæ tamen ferè & nigricantis exitus, ejusq; copioſæ & putidæ admodùm. VI. Dolor atrox, ob diſtenſionem & humorum inibi contentorum acrimoniam. VII. Perſeveratio & diuturnitas: quia nullis penè remedijs cedit.*

LXXVII. Ulceris, cui os corruptum ſubjacet, *ſigna ſunt, I. Carnis ulceri ſuperpoſitæ mollities & flacciditas. II. Ejuſdem livor, juxta aphor. 2. ſect. 7. III. Saniei tenuis, & utplurimùm graveolentis, ac copioſæ effluxus. IV. Mali diuturnitas. Ad cicatricem enim perduci nequit, quamdiu os corruptum manet. Eo verò vel à Cheirurgo abraſo, vel ſpontaneo Naturæ motu à ſana oſſis parte ſeparato, ulcus demùm ſaneſcit.*

78. Quo

LXXVIII. *Quomodo ulcera νομώδη καὶ φαγεδαινικὰ dignoſcantur, ex θ. 35. 36. 60. 61. 62. & 63. peti poteſt.*

LXXIX. Ulcera Telephia & Cheironia *cancroſis ferè ſunt ſimilia, rebellia, contumacia, magna, nullis obedientia pharmacis, oras habentia duras & tumidas.*

LXXX. *Hæc de SIGNIS DIAGNOSTICIS. Nunc de PROGNOSTICIS.*

LXXXI. *Vlcera περιμάδηρα, inquit* Hipp.*aphor.*4.*ſect.*6. *circumglabra, h. e. undiquaq; pilis denudata, κακοήθεα, maligna, & conſequenter rebellia. Cauſam dat* Galenus *in Comm. quia influxu acrium humorum ſunt tentata, qui pilorum radices erodunt, nec locum ulceratum cicatrice obduci ſinunt.*

LXXXII. *Aqua inter cutem laborantibus exorta in corpore ulcera non facilè ſanantur, ait idem* Hipp. *aphor.* 8.*ſect.* 6. *Non enim, addit* Galenus, *ulcera priùs ad cicatricem perducuntur, quàm ſufficienter ſint ſiccata. Siccari autem in talibus ſubjectis nequeunt, ob copiam ſeroſi humoris.*

LXXXIII. *Si ulcera annua, aut etiam diuturniora fiant, os ἀφίςαϑαι, abſcedere eſt neceſſe, & cicatrices cavas fieri:* aphor. 45. *ſect.* 6. *Diuturna fiunt ulcera, monet* Galenus *in Comm. vel quia os ulceri ſubditum eſt corruptum: vel quia aſſiduus adeſt vitioſorum humorum influxus: vel quia ex ijs prava quædam diſpoſitio in parte ulcerata eſt contracta: vel quia malè à Cheirurgo tractata. In illis ergò ob perpetuam humorum alluvionem, & ab acrimonia illorum detritionem particula oſſis corrupti abſcedit, & tandem à Natura à parte ſana ſegregatur: quo facto, cicatrices cavæ fiunt, quoniam priſtino fundamento defraudantur.*

LXXXIV. *Quæ ulcera medicamentis non curantur, ferrum curat: quæ ferro non curantur, ignis curat: quæ igne non ſanantur, ea immedicabilia exiſtimare oportet:* Hipp. *aphor.* 6. *ſect.* 8. *Sermo* Hippocrati *eſt de ulceribus putridis, mali habitus, & depaſcentibus. Ea ſi methodicè adhibitis internis atq; externis præſidijs non curentur, ferro & ſectione tolluntur.*

*Quodſi hoc non eveniat, perſeverante adhùc putredine, ea ignis & ignita remedia delent: quoniam potenter ſiccant, parteſq; putredine inquinatas auferunt. Si ne his quidem abigantur, prognoſticis relinquenda ſunt, ut evitetur inſcitiæ & imperitiæ calumnia.*

LXXXV. *Frigidum ulceribus δακνῶδες, mordax:* Hipp. *aphor.* 20, *ſect.* 5. *nimirùm non erodendo, ſed potiùs divellendo. Vis namque frigoris ulceratam cutem facilè pervadit, quia rara eſt. Integram non ita pervadere poteſt, quia ſubſtantiam ejus denſat atque conſtringit.*

LXXXVI. *A forti in ulceribus pulſu hæmorrhagia malum:* Hipp. *aphor.* 21. *ſect.* 7. *Loquitur, inquit* Galenus *in Comm. de ulceribus, quibus phlegmone acceſſit. Eſt verò αἱμοῤῥαγία in talibus mala: primùm quia ulceri magnam inflammationem conjunctam oſtendit. Deinde quoniam hæc ſanguinis eruptio non fit, niſi aperto arteriæ orificio, è quo ſi ſanguis emanet, difficulter ſiſtitur.* Galenus *in Comm. cauſam dat, cur pulſus arteriarum moleſtus ſit & dolorificus in ulceribus inflammatis, in ſanis corporibus non item? Prætereà, quamobrem aliquando talis αἱμοῤῥαγία in phlegmonoſis ulceribus contingat?* Ad prius quæſitum *reſpondet, cauſam eſſe, quoniam partes inflammatæ ſunt repletæ, & per ſe ob diſtenſionem dolent. Ideóq; cùm arteriæ dilatantur & contrahuntur, partes illas quaſi percutiunt, unde dolor. In ſanis autem partes non dolent, non ſunt diſtentæ: arteriæ etiam in ſpatio laxiore moventur: proinde minimè dolent.* Ad poſterius *dicit, arteriarum pulſum in diſpoſitionibus partium inflammatoriјs augeri. Ineſſe enim illis facultatem ἐκκριτικήν, qua aliena excernunt. Operari igitur quandoque vehementiùs, & pulſum edere magnum ac violentum, conantem expellere ea, quæ moleſta ſunt, & ſic profluvium ſanguinis moliri.*

LXXXVII. *Vlcus in morbis lividum & ſiccum, aut χλωρὸν, cum virore pallidum, lethale,* Hipp. in Coacis. *Vel, ut habet in prognoſticis, ulcus, ſive priùs factum ſit, ſive acceſſerit in*

*rit in morbo, ſiquidem homo periturus ſit, ante mortem lividum,* ( πελιδνὸν: ) *& ſiccum, aut* ὠχρὸν, *pallidum & ſiccum erit. Nam ſiccitas index eſt deficientis Naturæ, nec jam familiare ſolitumq; alimentum tranſmittere valentis. Lividus verò, pallidusve color non modò noxiæ materiæ, ſed etiam caloris* νεκρώσεως, *mortificationis eſt ſignum.*

LXXXVIII. *Vlcera verno tempore videntur frequentiora eſſe, quàm alijs anni temporibus: aphor. 20. ſect. 3. Nam profundum corporis expurgatur: quoniam Natura tunc temporis eſt valida: humores à tepiditate aëris liquati: corpus ab eadem apertum. Vnde & alia cutis vitia vere potiſsimùm hominem affligunt: nimirùm lepræ, impetigines, vitiligines, tubercula &c. authore* Hippocrate *loco eodem. Vt enim exercitia in corporibus* κακοχύμοις *propter diſſolutionem vitioſorum humorum, eorundem in habitum corporis excuſsionem, & pororum corporis apertionem, ulcera creant, juxta illud* Hippocratis *l. 6. epid. ſect. 5. ſi non purgatus, &* κακοχυμίᾳ *tamen, quod præſupponitur, onuſtus, laboraverit, h. e. crebriùs & vehementiùs ſeſe exercuerit, ulcera exoriuntur.*

LXXXIX. *Vlcera plana & ſuperficiaria* εὐθεράπευτα. *Sola enim ſiccatione curantur. Plus Cheirurgo negotij faceſſunt cava & profunda: quoniam & mundificatione, & carnis generatione, & cicatrizatione opus habent.*

XC. *Vlcera plethoricorum & cacochymicorum corporum* δυσίατα. *Fovens quippe cauſa ipſis ſemper aſsiſtit.*

XCI. *Ejusdem farinæ ſunt ulcera locis humidis & excrementis obnoxijs inhærentia, quia curam retardant, quæ in ſiccatione conſiſtit.*

XCII. *Quamdiu os ulceri ſubjectum corruptum eſt, tamdiu ulceris ſanatio ſperari nequit. Os enim ſimili labe ulceratam partem inficit: cujus tamen naturale temperamentum primaria curationis cauſa eſt.*

XCIII. *In quib. ulceribus pus bonum & laudabile ſuccreſcit, in ijs ſpes effulget facilis curæ. In quibus verò pus ma-*

*lum generatur, illa quoque ægriùs ad ſanitatem veniunt. Bonum autem & laudabile pus ſecundum* Hippocratem *in progn oſt. eſt, quod album, æquale, læve, (λεῖον) modicè craſſum, & quàm minimè graveolens. Peſſimum, quod huic contrarium. Illud enim caloris nativi vigorem, & victoriam, & materiæ obſequentiam: hoc verò contrarium portendit. Eademq; ratio eſt, ſi ex ulcere ſanies tenuis, pallida, livida, aut nigricans, malique odoris effluat.*

XCIV. *Ulcera articulorum & partium excarnium, quales ſunt membranoſæ, tendinoſæ, & nervoſæ, curatu difficiliora, cæteriſq; diuturniora eſſe conſueverunt. I. ob caloris paupertatem. II. ob ſanguinis paucitatem. III. ob ſenſus excellentiam, cujus cauſa dolor excitatur, qui affluxum humorum, curam impedientium, accerſit.*

XCV. *Ulcera fiſtuloſa vel δυσίατα ſunt, vel prorsùs ἀνήκεστα: I. ob calloſam duritiem labiorum, quæ conſolidationem reſpuit.* II. *ob ἀδυναμίαν τῆς θεραπείας, quia medicamenta ad fundum pertingere nequeunt. Sunt enim alta, flexuoſa, & anguſta.* III. *ob dyſcraſiam loci affecti.* IV. *ob præſentiam vitioſæ materiæ aliunde affluentis. Atq; hæc quoque cauſa eſt, quòd omnia ulcera, quæ vel humorum affluxum, vel δυσκρασίαν partis ulceratæ, vel tumorem aliquem, vel putredinem adjunctam habent, chronica ſint, & non niſi magno labore medelam admittant. Idem dici poteſt de ulceribus, quæ varicibus vicina. Hi enim fomitem ſemper ulcus foventem ſuppeditare ſolent.*

XCVI. Supereſt ulcerum *CURATIO. Eam verò pleniùs & accuratiùs perſequi, noſtri inſtituti jam non eſt. Sufficiat indigitâſſe indicationes & præſidia. Materiæ præſidiorum & formulæ videantur apud veteres, quorum mentionem faciemus, & neotericos Cheirurgiæ Scriptores. Grata enim brevitas nobis hîc eſt commendata. Nos quoq; materiam medicinalem, quam nunc præ manibus habemus, ſuo loco & tempore Artis ſtudioſis communicabimus.*

XCVII. Ulcus planum, *quod ſuperficiarium aliâs appellatur,*

*latur, quoniam ſimplex eſt, & nullo alio cum affectu copulatum, ſolam exiccationem poſtulat, h. e. cicatricis generationem. Amiſſa enim in illo eſt cuticula & cutis, quæ cùm reparari non poſsit ampliùs, ἀνάλογον ſubſtituendum. Hoc ἀνάλογον cicatrix eſt, quæ caro eſt eò usq; ſiccata & indurata, ut cutis formam repræſentet:* authore Galeno *l.* 3. *meth. med. c.* 5. *Perficitur autem cicatrizatio ἐπουλωτικοῖς, quæ ſiccantis ſunt naturæ. De hoc ulcere in ſpecie* Galenus *l.* 3. *meth. med. c.* 4. *agit.*

XCVIII. Ulcus cavum *plura requirit remedia, nimirùm ῥυπτικά, detergentia & mundificantia, σαρκωτικά, carnem generantia, ut expleatur cavitas, & ἐπουλωτικά, quæ barbari ſigillativa vocant, ut ulcus claudatur & cicatrice obducatur. De ſpeciali cura conſulantur* Galenus *lib.* 3 *meth. med. cap.* 2. & 3. Paulus *l.* 4. *c.* 40. Oribaſius *l.* 7. *Synopſ. c.* 2. & 4. Aëtius *tetr.* 4. *ſerm.* 2. *c.* 33. & Avicenna *l.* 4. *fen.* 4. *tract.* 3. *c.* 7.

XCIX. Ulcus, in quo ſuperflua caro genita, *vel quia ob victum liberaliorem ſanguis accurrit copioſior, vel quia Cheirurgus id minùs ſiccavit atq; abſterſit, quàm res poſtulaverit, indicationem nobis præbet, illam auferendi. Hoc autem fit ijs præſidijs, quæ validiùs ſiccant & mundificant: vel ſi hæc nil opis attulerint, cathæreticis, quæ vim habent exedendi, quibus tamen, ne phlegmone ſubſequatur, defenſiva, quæ frigidi ſunt temperamenti, circumponenda. Specialem methodum tradunt* Galenus *l.* 3. *meth. med. c.* 6. Paulus *l.* 4. *c.* 43. Aëtius *tetr.* 4. *ſerm.* 2. *c.* 36. & Avicenna *l.* 4 *fen.* 4. *tract.* 3. *c.* 1.

C. Ulcus verminoſum, *quale æſtate præcipuè fieri ſolet, maximè ſi cavum & ſinuoſum extiterit, & quidem ob excrementa ulceris putrida, quæ vel prorsùs non, vel oſcitanter ſolùm abſterſa, requirit, ut vermes manubriolo eximantur. Aut ſi eximi ob loci conditionem & ſitum, tenacioremve illorum adhæſum nequeant, primùm necandi ſunt: deinde auferendi: tùm ulcus detergendum: quartò putredo amovenda: quintò ſarcoticis cavitas explenda: ultimò epuloticis claudendum. De hoc videantur in ſpecie* Aëtius *tetr.* 4. *ſerm.* 2. *c.* 48. Paulus *l.* 4. *c.* 42. & Avicenna *l.* 4. *fen.* 4. *tract.* 3. *c.* 1.

CI. Ul-

CI. Ulcus, cui os corruptum *ſubjacet, idque propterea quia calor ejus ab ambientis frigiditate eſt extinctus, aut, quod i ulcere diuturno accidit frequentiùs, quoniam à prava ſanie, ero dente humore aliunde influente, vel humiditate viſcoſa & remo liente, ſicuti* Galenus *l. de cauſ. morb. c. 7. & Comm. 3. in l. d fract. §. 37. docet, eſt vitiatum, exigit, ut os ægrotans tollatur. I quod faciliùs præſtatur, ſi ſit detectum: ægriùs, ſi carne opertum Quodſi opertum ſit, monet* Celſus *l. 8. c. 7. denudandum eſſ Detegitur autem, ſi medicaminibus idoneis amplietur. Detectum eximitur medicamentis, aut Cheirurgica operatione.* Medica mentis, *ſi os ſolùm in ſuperficie ſit corruptum. Cheirurgia, ſi co ruptio inhæreat altiùs. Medicamenta debent ſiccare potente authore* Galeno *aphor. 46. Comm. 6. Siccitas enim os decider facit, abſumendo impactas humiditates. Et os ſiccatum atq à ſuperfluis humoribus liberatum redditur firmius. Ideoq́ expu trix illius facultas inſurgit, quodque corruptum eſt & mortuum à ſano ſeparat.* Cheirurgia *perficitur Ferro & Igne. Ferru ſunt Scalpra, quæ os ſuperficialiter vitiatum deradunt, & Ter bella, quorum uſus eſt in corruptione profundiore. Poſt ſcalpr inſperguntur pulviſculi ſiccantes. Poſt terebella, ſi locus & ægr permittant, admoventur ferramenta candentia, eum in finem ut derelictus in oſſe extraneus humor abſorbeatur. Particularit de hoc ulcere* Gal. *l. 4. de compoſ. med. κατ̀ γένη tractat.*

CII. Ulcus cum δυσκρασίᾳ ſociatum *curari non poteſt niſi ea aboleatur. Nam σαρκώσεως & κολλήσεως materia eſt ſan guis: ὁ δὲ δημιουργὸς, opifex verò, partis Natura. h. e. temper mentum, teſte* Galeno *l. 3. de meth. med. cap. 3. Itaque cùm ſe cundum* Hippocratis *doctrinam aphor. 22. ſect. 2. & l. de flati bus contraria contrariorum ſint remedia, intemperies calida t picis frigidis, frigida calidis, humida ſiccis, ſicca humidis abigen da eſt, ſic monente* Galeno *l. 4. meth. med. c. 2.*

CIII. Ulcus cum vitioſi humoris affluxu *itidem ſa nari nequit, niſi affluxus ſiſtatur. Siſtitur autem, ſi cauſæ eju extirpentur. Cauſæ ſunt vel externæ, ut malum regimen in ſe*

*rebu*

*rebus non naturalibus, quod emendandum, & quæ anſam atq; occaſionem fluxui præbent, removenda: vel interna, ut κακοχυμία bilioſa, melancholica, phlegmatica & ſeroſa, quæ purgantibus exhaurienda: ſique viſcerum vitio facta ſit, illis proſpiciendum. Ipſa verò fluxio revellentibus, intercipientibus, & repercutientibus compeſcenda.*

Ex revellentium albo *ſunt Venæ ſectio, ſi ea opus ſit: purgatio, de qua dictum: ligaturæ dolorificæ, quæ contrarijs & ab ulcere longè diſsitis membris inijciendæ: frictiones item & inunctiones calorificæ, nec non balnea particularia & fonticuli.*

Ex intercipientium numero, *quæ ſupra locum affectum ponenda, ne humor influens ulteriùs procedat, ſunt defenſiva, quæ vim refrigerandi & adſtringendi obtinent: ideoq; & vaſa, per quæ fit humoris decurſus, conſtringunt: & cutem denſant: & ſanguinem incraſſant, ut ad fluxum ſit ignavior.*

Ex repercutientium familia *ſunt faſciæ, eo modo obvoluendæ, circumducendæque, ut humores ab affecto loco exprimantur, & medicamina, refrigerandi ſiccandique virtute prædita, quæ circum partem ulceratam applicanda. Repercuti autem poteſt facilius is humor, qui adhuc in venis exiguis partis laborantis conſiſtit: minùs, qui extra illas inter partes illius ſimilares, utpote arterias, nervos, venas, membranas &c. eſt effuſus: nullo modo, qui poris & meatibus ulceratæ partis eſt impactus.*

Fluxione ſedata, *ulceris cura ſuſcipienda:* I. *detergentibus.* II. *ſarcoticis:* III. *epuloticis. De hoc ulcere legatur cap. 2. libri 4. meth med.* Galeni.

CIV. Ulcus fiſtuloſum, *quod varium & multiplex, nimirùm breve, aut longum, rectum aut tranſverſum, ſimplex, duplex, aut triplex, uno, aut pluribus orificijs conſtans, in carnem, aut in os deſinens &c. ita comparatum eſt, ut vel non debeat curari, vel curam flagitet.*

CV. *Non debent curari fiſtulæ, inquit* Galenus, *Comm. 3. l. 6. epid. ſect. 3. text. 39. per quas cum ægri emolumento ſupervacui humores expurgantur. Nam quemadmodū fluentibus hæmorrhoi-*

 *dibus*

*dibus ex decreto* Hippocratis *loco allegato curatio temerè adhi-benda non eſt, ita neque omnibus fiſtulis. Sunt enim inſtar fonti-culorum, qui evacuando, divertendo, & derivando hominem plurimis affectibus reddunt immunes. Id quod veriſsimum eſſ experientia docet. Multi enim fiſtulas habuerunt annis plurimis & ſaluberrimè tamen vixerunt. Per quas igitur noxij humores evacuantur, & hanc ob cauſam homines ab alijs vitijs præſer-vant, cujusmodi ſunt fiſtulæ antiquæ, in loco declivi ſitæ, & pro-cul à nobili parte collocatæ, illæ apertæ ſervandæ ſunt, imò clauſ denuò aperiendæ. Niſi enim iterùm aperiantur, ſalubriter de-gere homo nullo modo poteſt.*

CVI. *Cæterùm fiſtulæ, quæ curandæ, dupliciter curantur fictè, ſeu palliativè, & verè.*

Fictè, *cùm fiſtula ſiccatur intus, foris conſolidatur, ſinu ad-hùc intus perſiſtente: hocq; peragitur remedijs ſiccantibus, fiſtul impoſitis, bona victus ratione, & corpore ſæpiùs à ſordibus purga-to. Sic enim orificium manet aliquandiu clauſum: ſed nova ma-teria in ſinu collecta denuò recluditur.*

Verè, *cùm primùm removentur impedimenta curationis deinde cùm ad fiſtulam ipſam acceditur.*

CVII. *Impedimenta ſunt* 4. Primùm *influxus humo-rum.* Secundum *calloſa durities: quæ potiſsimùm in orifici fiſtulæ externo, h. e. in ipſa cute ex craſſa materia, pituitoſa, vel melancholica, poris ulceratæ partis impacta, generatur. Cauſa eſt duplex: una, quoniam cutis, quæ denſa, faciliùs craſſeſcit & in-dureſcit, quàm caro, quæ rara, mollis & laxa. Altera, quia Natura in more poſitum habet, ut* τὰ ἀλλότρια *protrudat plerumque ad cutim, velut emunctorium corporis univerſale. Quodſi tamen fiſtulæ duraverint diutiùs, nil obſtat, quò minùs callus etiam in carne, & per totum fiſtulæ ductum gignatur.* Tertiùm *fiſtulæ anguſtia.* Quartùm *ejuſdem profunditas. Hæc enim duo ulti-ma impedimenta faciunt, quò minùs medicamenta ſuum aſſequi finem poſsint. Nam propter anguſtiam difficulter immittuntur: Propter profunditatem ad ima fiſtulæ pertingere nequeunt.*

108. *Qua-*

CVIII. *Quapropter influxus humorum cavendus, ea ratione, qua dictum in ulcere κακοήθει. Callus auferendus vel per emollientia, vel per deterſoria, vel per καυϛικὰ, vel per ferrum & ſectionem, vel per ignem, h. e. ferramenta candentia, ſi æger admittat, & membrum patiatur. Anguſtia dilatanda per turundas uſui iſti accommodatas.*

CIX. *Impedimentis remotis, ulcus curandum, ut cava alia, detergentibus, ſarcoticis, epuloticis.*

CX. *Qui* ſinuoſorum & fiſtuloſorum *ulcerum curam ſpecialiorem deſiderat,* Paulum *l. 4. c* 48. & 49. Aëtium *tetr. 4. ſerm. 2. c. 53. & 55. &* Avicennam *l. 4. fen. 4. tract. 3. c. 5. & c. 11. legat.*

*De* ulceribus verò putridis, ſordidis, malignis, cancroſis, calloſis, prætumidas oras habentibus, *vix ſanabilibus, Chironijs, phagedænicis & nomis* Galenum *libro 4. de compoſ. med. κατὰ γένη, conſulat: illique adjungat* Avicennam *l. 4. fen. 4. tract. 3. cap. 1. 3. 4. 8. 9. & 10.* Paulum *l. 4. c. 41. 44. & 46.* Oribaſium *l. 7. ſynopſ. c. 11. &* Aëtium *tetr. 4. ſerm. 2. c. 37. 40. & 49.*

## COROLLARIA.

I. *Omne ulcus proximam quidem cauſam habet, ſed nullum συνεκτικὴν, continentem.*

II. *Vinum ulceribus, quatenus ulcera ſunt, Galenus rectè utile & ſalutare ſtatuit topicum lib. 3. meth. med. c. 4.*

III. *Oleum commune iiſdem idem optima ratione noxium pronunciat lib. 3. meth. med. c. 2.*

IV. *Teredo, ſive Caries in oſſe, propriè ulcus non eſt.*

V. *Vlcera æquè contagioſa ſunt ac ſcabies.*

VI. *Carnis in ulcere cavo materia eſt ſanguis. Opifex, natura partis ulceratæ. Cauſa impedimenta removens, Cheirurgus. Gal. lib. 3. meth. med. c. 3.*

*VII. Ge-*

*VII. Generatio cicatricis opus eſſe Cheirurgi videtur.*

*VIII. Suppuratio ſpecies eſt πεπασμȣ̃, fitq; à calore nativo, ſi ſit laudabile, quod album, modicè craſſum, æquale, qu minimè fœtens. Hipp. in prognoſt.*

*IX. Quatuor ſunt vulneris ſpecies. I. fit per ſectionem. II. fligitur per punctionem. III. oritur à contuſio IV. ruptionem agnoſcit cauſam.*

*X. Materia puris non ſolùm ſunt humores, ſed & ſecund Hipp. l. περὶ τροφῆς carnes.*

## Ad Dn. Reſpondentem.

AFFectus quantò eſt aliis deformior ulcus,
Tantò eſt illius cognitio utilior.
Permultis etenim ſuccedunt ulcera morbis,
Et fieri morbo non præeunte ſolent.
*Vlcera* magnoperè ſunt quos *Chironia* vexant:
Acriter & ſunt quos *Fiſtula* dira ferit.
Hunc *Herpes* torquet: *Phagedæna* affligitur ille:
Hunc cruciat *Cancer*: ſuſtinet ille *Nomam*.
Curaque difficilis valdè eſt: ideoque beatus
Is meritò dici terque quaterque poteſt,
Ulcera qui didicit, qui cauſas novit & ortus,
Atque illis Medicæ ferre ſcit artis opem.
Ergò, cùm ſatagas jam pleniùs ulcera nôſſe,
Sat ſcio, curabis rectiùs illa quoque:
Hocque ſimul, DANIEL, dicéris nomine felix,
Præmiaque accipies digna labore tuo.

*Melchior Sebizius,*
*diſput. Præſes.*

FINIS.